

Αὐτὸ θὰ ἦνε. Εἶχε τὴν πεποιθήσει ὁ κ. Χαρίλαος, ὅτι δὲν ἦτο προωρισμένος γιὰ τὴν κόλασι.

Ἐξαφνα τὰ μάτια του ἔστρεψαν ἐπάνω σ' ἓνα τραπέζι σκεπασμένον μὲ πράσινη τσόχα, εἶδε ἐφημερίδες. Μπα! κ' ἐδῶ ἔχει πολιτικά! μὰ καὶ 'στὸ πλάγι μὴ τράπουλα χαρτιά.

Ἄ! ἐξάπαντος εἶνε τὸ καλοκτῆριον.

Ἐνῶ συλλογίζονταν αὐτά, ὁ κύριος μὲ τὴν ροζέτα τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε μὲ φωνὴν σιγανήν.

— Παιδί μου, σέ συγχαίρω.

Ὁ κ. Χαρίλαος Χαρίσης, μισοέκλεισε τὰ μάτια του, 'σάν νὰ μὴ ἐννοοῦσε.

— Ἀ, ἐννοῶ τὴν μετριοφροσύνην σου καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ τὴν προσβάλλω· ἀλλὰ ὑπῆρξες ἥρωας, ἀληθινὸς ἥρωας. Ἀς λέγουν, ὅτι ὁ αἰὼν μας τῶρα περὶ τὴν δύσιν τοῦ, ἔπαισε πλέον νὰ φέρῃ εὐγενεῖς καρδίαις καὶ ὑψηλὰς ἀφοσιώσεις.

— Μὰ κύριε . . .

— Αὐτό, τὸ ὅποιον τῶρα σᾶς λέγω ἐγώ, εἶνε ἔτοιμοι νὰ σᾶς τὸ ἐπαναλάβουν ὅλοι οἱ ἐπιβάται τοῦ ἀτμοπλοίου, οἱ αὐτόπται μάρτυρες τοῦ ἡρώισμου σας. Ἡ ἀτυχὴς νέα, ἦτο τυφλὴ καὶ ἔπεσε χωρὶς νὰ θελῇ εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ θάνατός της ἦτο βέβαιος, ὅτε ὁ Θεὸς ἔπεμψε τὸν ἄγγελόν του.

— Ἐχετε οἰκογένειαν;

— Ἡ οἰκογένειά μου, εὐρίσκεται μακρὰν εἰς τὴν Ἠπειρον.

— Τῶρα, ποῦ μένετε;

— Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

— Ἀπόψε σᾶς φιλοξενῶ. Ἡ σύζυγός μου, εἶνε ἀληθινὴ σύζυγος ἱατροῦ, σωστὴ νοσοκόμος. Θὰ σᾶς περιποιηθῇ ὡς υἱόν της.

— Ἀ κύριε, τόση καλωσύνη!

— Σιώπα νέε! Αὐταὶ αἱ ἡρώϊκα πράξεις, δὲν συγκινοῦν μόνον τὸν ἥρωα καὶ τὸν ἀμέσως εὐεργετηθέντα, κάμνουν αἰτιοδόξους καὶ παρηγοροῦν καὶ τοὺς ἄλλους.

Τῶρα πηγαίνω νὰ ρίψω μὴ μαντιὰ, εἰς τὴν δυστυχημένην ἐπαίτιδα.

Ὁ κ. Χαρίλαος Χαρίσης, ἤρχισε νὰ πιστεῦῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἥρωα καὶ ἀληθινὰ ἐννοίωθε μὲσα του, μὴ ἀλλοιότικη δίψα γιὰ κινδύνους καὶ γιὰ κατορθώματα. Αὐτὴ ἡ δίψα, ὅταν κυριεύῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ αἱ περιστάσεις εἶνε γόνιμοι εἰς σπουδαῖα γεγονότα, γεννᾷ τοὺς ἥρωας! ἂν ὅμως ἡ δίψα αὐτὴ τῶν θριαμβῶν, καταλαμβάνῃ τὸν ἄνθρωπον μὲσα εἰς γαλήνην, γεννᾷ τοὺς Δόν-Κισώτους.

Ἡ ἴδια δίψα καὶ ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τί διαφορετικά. Ὁ ἥρωας μας βλέπει τὰς ἐφημερίδας καὶ συλλογίζεται πόσα θὰ γράψουν αὐρίον διὰ τὸν ἡρωϊσμόν του.

Ἐνα πρᾶγμα μόνον δὲν 'μπορεῖ νὰ καταλάβῃ, ἀλλὰ καὶ δὲν τὸ πολυξετάζει, διὰ νὰ μὴν πέσῃ ἀπὸ

τὸν στυλοβάτην, ὅπου τὸν ἐτοποθέτησεν ὁ θαυμασμὸς τῶν ἐπιβατῶν τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Μαχρσοῦσε.

Ἀλήθεια, πῶς ἔτυγε νὰ τὴν σώσῃ τὴν ἐπαίτιδα; μήπως ἐκείνο τὸ κακὸ ποῦ κολλήθηκε 'στὰ βουχὰ του καὶ τὰ τραβούσε . . . ἔ ναι . . . καὶ ἔπειτα μὲσα σὲ ὁμίλῃν, βλέπει μὴ βάρκα καὶ φαίνεται πῶς πήδησε μὲσα 'στὴ βάρκα καὶ ἡ ἄλλη ἔτσι καλοστερωμένη, πήδησε μαζὺ του . . . Ἀ . . . αὐτὸ ἦτο.

Τί ἔσωσε; μὴ ἀθλίαι ὑπαρξί, διὰ νὰ φάγῃ τὸν πικρὸν τῆς ἐπαίτειος ἄρτον καὶ ἄλλα τόσα ἔτη.

Μεγάλον κατόρθωμα.

Κατόπι συνοφρονεῖται, ποιὸς νὰ ἦτον ὁ ἀδιάκριτος καὶ ἀπρόσεκτος ποῦ τὸν σκούνηζε; Ἀ . . . ἄθλιος ἄνθρωπος, μὰ ὁ ἐγωϊσμός του, τοῦ ψιθυρίζει: Αὐτὸ τὸ σκούνημα, σ' ἐβάρυνε ἥρωα!

Μήπως γιὰ ὅλα ἀπαιτεῖται ἓνα τέτοιον σκούνημα; Καὶ γιὰ τὸ κακὸ ἔργο, ὅπως καὶ γιὰ τὸ καλὸ τὸ ἴδιο συμβαίνει;

* *

Ὁ κ. Χαρίσης, κάθηται 'στὸν κῆπο τοῦ κ. Ἀσκληπιάδου καὶ ἀκούει πανηγυρικούς.

Ἡ δεσποινὴς Ἀσκληπιάδου, πρὸ πολλοῦ ὄνειροπολεῖ ἓνα ἥρωα καὶ τῶρα τὸν βλέπει μὲ τόσον θαυμασμόν, ὥστε ὑπάρχει κίνδυνος μήπως τὸν ἀγαπήσῃ.

Εἰς τὸ στήθος τοῦ κ. Χαρίση, λάμπει τιμητικὸν μετάλλιον.

Ὁ κ. Χαρίσης, ἔχει πλησίον του τὰς ἐφημερίδας, αἱ ὁποῖαι περιγράφουν τὸ κατόρθωμά του. Κατ' ἀρχὰς ἐκοκκίνιζεν, ὅταν τὸ πρωτοδιαβάζε· θυμούντανε τὸ σκούνημα τοῦ ἀδιάκριτου.

Ἦτο ἐρύθημα ἀγανακτήσεως διὰ τὸν ἀδιάκριτον, ἐντροπῆς διὰ τοὺς ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἤξιζε;

Τῶρα συνείθισε τόσῳ πολῷ, ὥστε θυμῶναι μὲ τὸν διευθυντὴν μιᾶς μικροῦτσικης ἐφημερίδος, ὁ ὁποῖος περιέγραψε μὲ ὀλίγας λέξεις τὰ πράγματα, ἐνῶ 'μποροῦσε νὰ γράψῃ περισσότερα.

Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου.

Η ΑΥΤΟΜΑΤΟΣ ΓΕΝΕΣΙΣ ΚΑΙ Ο PASTEUR

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μερικὰ ὀνόματα, μεγάλων ἀνδρῶν πρὸ πάντων, πλήττουσιν καθ' ὅλως ἰδιαίτερον τρόπον τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, καὶ παρουσιάζονται ἐνώπιον αὐτῆς τόσον ἀποκρυσταλλωμένα καὶ γυμνὰ παντὸς τυχαίου καὶ καιρικοῦ συμβεβηκότος, ὥστε καταντοῦν καθαρὰ σύμβολα. Ἰσως ἴσως αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς ἀντιλήψεώς μας ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς ἀθανασίας τοῦ ὀνόματος. Τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου του, ὅστις συνέταξεν οὕτως εἰπεῖν τὸν γενικὸν ἀπολογισμόν τοῦ ἔργου του, καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡδὴ ἡμερῶν τῆς αἰωνιότητός του.

ὁ Pasteur ἀναπαρίσταται ἐνώπιόν μας ὡς ὁ μέγας θεραπευτής, ὡς ὁ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον τοῦ μυστηριώδους ἐχθροῦ, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλυψεν, ἀνήγαγεν εἰς μορφήν σύμμετρον πρὸς τὰς αἰσθήσεις μας, καὶ κατεπόλεμήσεν νικηφόρος. Καὶ τοιοῦτον θὰ ἐκδέχωνται τὸν Ἡρακλέα τοῦ μικροβίου ἀπὸ τῶν προηγούμενων γενεῶν αἱ γενεαὶ τοῦ μέλλοντος, ἀπηλλαγμένοι μὲν αὐταὶ τοῦ κινδύνου τῆς λύσεως, γνωρίζουσι δὲ τὰς ποίμνας τῶν βοσκημάτων ἀσφαλεῖς ἀπὸ τοῦ ἀνθρακος, καὶ τοὺς μεταξοφόρους σκώληκας ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου παρυσίτου. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ παραδεχθῶμεν, ἀπὸ τῶρα, καὶ τὰς πνευματικῶν, ἱκανῶν πρὸς γενικωτέρας καὶ τολμηροτέρας συνδέσεις, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Pasteur νὰ συμβολίζῃ τὴν εὐέλπιδά αὐτῇ ἐποχῇ ἀγνοούσης ἀθεραπεύτους ἀσθενεῖας καὶ κατῶν τῶν ἀλαθῶν ὁρῶν. Ὅπως δὲ ποτε τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου σοφοῦ θὰ φέρεται πάντοτε ἐνδεχόμενον τὴν πρακτικωτέραν μορφήν τῶν ἐφαρμοσμένων ἀνακαλύψεων.

Μολταυτὰ ἡ ἄποψις αὕτη τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποία, ὡς συνήθως, ἐπενεργεῖ τόσον σφοδρῶς ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν πολλῶν καὶ διαθέτει ἰδιαιτέρως τὴν καρδίαν τῶν, δὲν εἶναι ἐκείνη ἣτις ἐνδιαφέρει ἐξ ἴσου καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ἄν ὁ Pasteur, χωρὶς νὰ εἶναι ἐξ ἐπαγγέλματος ἱατρός, ἀπέδωκεν τόσας υπηρεσίας εἰς τὴν ἱατρικὴν τέχνην, καὶ δι' αὐτῶν ἀμέσως κατέκτησε τὴν ἀθανασία, χωρὶς ἄλλο ἢ δρᾶσις του ἐν τῷ κύκλῳ τῆς κυρίως ἐπιστήμης, τῆς βιολογικῆς καὶ φυσικῆς, προσέθεσε καιμῆλια πρῶτης τάξεως, βεβαίως δὲ πολλῶ ἀνωτέρας περιωπῆς, εἰς τοὺς θησαυροὺς, ποὺ ἐπεσώρευσε ὁ αἰὼν μας· ἀδιόφορον, ἂν διὰ τοὺς πολλοὺς ἡ πρώτη τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος ἔρευνα καὶ ἀνακάλυψις τῆς «δισυμμετρικῆς ἡμιεδρίας» τῶν «περιστροφικῶν πολώσεων» καὶ αἱ περὶ «τῆς αὐτομάτου γενέσεως» πειραματικαὶ ἐργασίαι του, ἡχοῦν ὡς ἤχοι ὀλότελα κενοὶ καὶ ἀστήμαντοι, ἐμπρὸς εἰς τὴν θεραπείαν τῆς λύσεως καὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος.

*
* *

Ἡ περὶ αὐτομάτου γενέσεως θεωρία εἶναι, τίποτε ὀλιγώτερον τίποτε περισσότερον, παρὰ ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν δύο δυνατῶν ἐπιλύσεων τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ προταθῶσιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, τοῦ περὶ ἐμφάνισης τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς δηλονότι. Ἀνεξαρτήτως πάσης ἐξ ἀποκαλύψεως πίστεως, ἡ φιλοσοφούσα διάνοια, καὶ κατὰ τὴν μεταφυσικὴν τῆς ἀκόμῃ περίοδον, ὥφειλε νὰ ἀχθῇ ἀναγκασίως καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀντιθέτων καὶ μόνων δυνατῶν λύσεων τοῦ ζητήματος, καὶ νὰ καθορίσῃ τοὐλάχιστον τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ λυθῇ τοῦτο. Διὰ νὰ περιορισθῶμεν στενωτέρον εἰς μόνην τὴν ἑτέραν τῶν ὑποθέσεων, τὴν περὶ τῆς αὐτομάτου γενέσεως, παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις ὅτι, ὅπου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀπαντᾷ αὕτη εἶναι συνδεδεμένη

μὲ κάποιαν μυθολογικὴν μάλλον ἐκδοχὴν, καὶ ἐπομένως δὲν σχετίζεται ἐσωτερικώτερον μὲ τοῦ ζητήματος τὴν οὐσίαν. Ὑπενθυμίζω εἰς τοὺς φιλολογοῦντας, διὰ νὰ γίνω περισσότερον καταληπτός, τὸ γνωστόν ἀπόσπασμα τοῦ Πινδαροῦ: «Αἰγύπτῳ δὲ Νεῖλος, ἰλὸν ἐπιλιπαίνων ὕγραν σαρκουμένην θερμότατι, σώματα ζῶντα ἀναδιδόει· καὶ τὸ ἀδελφὸν χωρίον τοῦ Αἰγύλου (Ἰκέτ. 854) «Μήποτε πάλιν ἴδοιμι ἀλφεισίβοιον ὕδωρ (τοῦ Νεῖλου) ἐνθεν ἀλεξόμενον ζῶντον αἷμα βροτοῖον θάλλει». Ἡ ἱστορία τῶν μέχρι τοῦ Pouchet ἐτερογενιστῶν (οὕτως ἐκλήθησαν οἱ παραδεχόμενοι ὅτι εἶναι δυνατόν ὁργανικὸν σῶμα νὰ μὴ προέλθῃ ἐξ ὁμοίων γονέων του) δὲν παρουσιάζει πλειότερον διαφέρον, οὐδ' ὅταν ἀκόμῃ πρόκειται περὶ τοῦ Buffon, ὅστις παρεδέχετο τὴν αὐτόματον γένεσιν ἐπὶ τῶν ἐγγυματικῶν ζῴων καὶ τοῦ Σπαλμαντσάνη, ὅστις κατεπολέμει αὐτήν, ἄνευ οὐδεμιᾶς θετικῆς ἀποδείξεως.

Φυσιολόγος διακεκριμένος, ὁ διεθυντὴς τοῦ Μουσείου τῆς Ρουέν, Pouchet, ἀνήγγειλε τῷ 1858 ὅτι ἐβεβαίωσε διὰ τῆς αὐστηρητάτης πειραματικῆς ἐνδείξεως τὴν αὐτόματον γένεσιν, τουτέστι τὴν γένεσιν μικροσκοπικῶν ὁργανισμῶν ξένων, ἄνευ οὐδενὸς σπέρματος προϋπάρχοντος. Μόλις δύο αἰῶνες εἶχον παρελθῇ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Van Helmont σοφῶς τοῦ 17ου αἰῶνος, ἰσχυρίζετο ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις τῶν ἐλῶν μετεσχηματίζοντο εἰς βατράχους, καὶ τοῦ βασιλικοῦ τὰ φύλλα εἰς σκορπίους, ἀλλ' οὐδεὶς βεβαίως θὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ γελᾷ καὶ τῶρα ἐν ἡ καταστάσει εὐρίσκοντο τὰ πνεύματα, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θεωριῶν τῆς ἐξελιξέως. Συστηματικῶς καὶ μὲ πᾶσαν τὴν λογικὴν ἀκολουθίαν ὑπὲρ αὐτοῦ προέβαινε ὡς ἐξῆς ὁ Pouchet. Πληροὶ ὑαλίνην φιάλην ὕδατος βρασμένου, κλείει αὐτὴν ἐρμητικῶς, τὴν ἀνατρέπει καὶ βυθίζει τὸν λαίμῳ της ἐντὸς δοχείου ὑδρογύρου, τὴν ἐκπομπάζει καὶ εἰσάγει τότε ὀξυγόνον καθαρὸν. ἀκολουθῶς εἰσάγει ἐπίσης δεσμιδα χόρτου ζηροῦ, τὸ ὁποῖον προηγούμενως ἐθερμάνεν ἐντὸς κλιβάνου ὑπὸ θερμοκρασίαν ἄνω τῶν 100°. Πάντα τὰ σπέρματα θὰ ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῆς θερμότητος καὶ ὅμως, ἐντὸς ὁκτὼ ἡμερῶν, στρώμα εὐρώτος εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ οὕτως παρασκευασθέντος ὕδατος.

Ὁ Pasteur, ὡς ἐκ τῶν περὶ ζυμώσεως ἐργασιῶν του, ἦτο ἐξ ἀρχῆς προπαρασκευασμένος καὶ ὁ μόνος ἐνδεικνύμενος ὡς κατάλληλος νὰ ὑποβάλλῃ ὑπὸ τὸν αὐστηρότατον ἐπιστημονικὸν ἔλεγχον τὰ πειράματα ταῦτα· ἡ διορατικότης του εὗρεν εὐθὺς τὸ πρῶτον μέρος ὅπου ἔπρεπε νὰ πληγῇ ὁ ἀντίπαλος· ἔδει ἀπλῶς νὰ ἐπαναληφθῶσι τὰ ἴδια πειράματα μὲ περισσοτέρως ὅμως προφυλάξεις· διότι δὲν ἀμφεβάλλεν ὅτι ἐκείνο τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα ὠφείλετο εἰς τὸν ὑδρογύρον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιφάνεια οὐδεμίαν ὑπέστη sterilisation, καὶ εἰς τὰ μόρια τοῦ κωνιορτοῦ, τὰ ὁποῖα παρέρχοντο μεθ' αὐτοῦ τὸ χόρτον κατὰ τὴν εἰσαγωγ-

γὴν του. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν ἐποίκιλεν ὁ ἴδιος τὸ πείραμα τοῦ Pouchet, ἐφαρμόσας αὐτὸ ἐπὶ τῶν μάλα ὑποκειμένων εἰς ζύμωσιν ὑγρῶν. Ὑπέβαλεν αὐτὰ εἰς βρασμὸν ἐντὸς ὑαλίνων σφαιρῶν, ὅπου εἰσεχώρει ὁ ἀὴρ ἀφοῦ προηγουμένως διήρχετο διὰ σωληνίσκου ἐκ πλατίνης πεπυρακτωμένου μέχρι ἐρυθροπυρώσεως. Ἵνα δὲ προλάβῃ καὶ τὴν ἔνστασιν ὅτι τὸ πῦρ, ἐκτὸς τῶν σπερμάτων, κατέστρεφε καὶ εἰδικούς τινες παράγοντας, ὡς τὸ ὄζον, ἀπαραιτήτον ὥσως διὰ τὴν αὐτόματον γένεσιν, περιωρίσθη ἀπλῶς εἰς τὴν διίλυσιν τοῦ αἵρος, τὸν ὅποιον τοιοῦτοτρόπως εἰσήγε εἰς τὰς σφαίρας διὰ μέσου σωληνίσκου πλήρους βάμβας. Οὐδεμία παρουσιάσθη γένεσις, ἐνῶ ἀπεναντίας διὰ τοῦ ἰδίου βάμβας, τὸν ὅποιον ἐχρησιμοποίησε πρὸς διίλυσιν τοῦ αἵρος, προὐκάλεσε κατόπιν τὴν ἐμφάνισιν τῶν ὀργανισμῶν· τὸ αὐτὸ δ' ἀποτέλεσμα ἐπέφερεν καὶ ἡ χρῆσις ἀμιάντου, τοῦ ὀρυκτοῦ τούτου βάμβας, τὸν ὅποιον μετεχειρίσθη διὰ νὰ πολεμήσῃ τὴν τελευταίαν τυχὸν ἔνστασιν, ὅτι ὁ βάμβαξ ὡς ὀργανικὴ ὕλη ἠδύνατο νὰ εἶναι ὁ φορεὺς, ὁ προκαλὼν τὴν ἐμφάνισιν τῶν ζώντων ὀργανισμῶν ἐν τοῖς ὑγροῖς.

Ἡ σφοδρὰ ἀκαδημικὴ πῆλη, ἣτις διεξήχθη μεταξύ τοῦ Pasteur ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Pouchet καὶ Joly ἀφ' ἑτέρου, ἀφῆκεν ἀναμφισβήτητον τοῦ πεδίου κύριον τὸν πρῶτον, ἂν καὶ κατὰ τύπους ἡ μάχη ἔμεινε ἀκριτος· ἡ Ἀκαδημία δὲν ἐξέδωκεν τὴν ἀπόφασιν της, ἐπειδὴ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Pasteur ἔκρινον ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀποδεχθῶσιν τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς ἔμελλε νὰ γίνῃ τὸ τελειωτικὸν πείραμα δημοσίᾳ. Ἄν ὅμως σκεφθῶμεν ὅτι οἱ μικροοργανισμοὶ, περὶ ὧν ἀνέφερον ὁ Pouchet, ἔχουσιν ἤδη σύστασιν λίαν περίπλοκον καὶ ὀργανῶσιν ἀρκούντως ἀνεπτυγμένην, φαίνεται ὅτι ἡ βεβαίωσις, ἡ προσκαλέσασα τὴν πολυβύλητον πολεμικὴν, δὲν ἦτο πολὺ σοβαρωτέρα τῆς τοῦ Van Helmont.

Διὰ τοῦτο ὅμως δὲν ἔπεται ὅτι εἶχον δίκαιον καὶ μερικαὶ φιλοσοφικαὶ σχολαί, ὅπως π. χ. καὶ ἡ ἀντιπροσωπευομένη παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ πρεσβύτου κ. Σκαλτσούνη, νὰ σπεύσωσιν εἰς ἐξαγωγὴν πορισμάτων ἀρκούντως βεβαιωμένων. Τὸ συμπέρασμα τῆς ἐργασίας τοῦ Pasteur, σοφοῦ ἀληθῶς θετικιστοῦ, ἀνταξίου τοῦ αἰῶνος μας, καὶ στενῶς περιοριζομένου ἐντὸς τοῦ ἀσαλεύτου ἐδάφους τῶν πραγμάτων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ παρὰ ὡς γνῶσις προσωρινή, ἀρκετὴ ὅμως βεβαίως διὰ νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ πάσης πλάνηρος παραστρατεύσεως. Καὶ ἀκριβῶς ὑπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐφρόντισε καὶ ὁ ἴδιος νὰ διατυπώσῃ τὸ συμπέρασμα του, καὶ καθαρῶς ἐξηγγεῖλε τὴν διάθεσιν του ταύτην, ὅταν λέγῃ: «Ὅχι, οὐδεμία ὑπάρχει γνωστὴ σήμερον περίστασις, ἣτις ἐπιτρέπει νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὄντα μικροσκοπικὰ ἔρχονται εἰς τὴν ζωὴν ἀνευ σπέρματος, ἀνευ γονέων ὁμοίων πρὸς αὐτά.»

Μεταξὺ ταύτης τῆς ἀποφάνσεως καὶ ἐκείνης τοῦ Flourens π. χ. ὅταν λέγῃ. «Ὅχι δὲν ὑπάρχει λοι-

πὸν αὐτόματος γένεσις.» χαίνει ἄβυσσος, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπαρκοῦν νὰ γεμίσουν τάφελλῃ μεταφυσικὰ ἀκροβατήματα καὶ ὅλη ἡ καλὴ πίστις ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν ὅπως δὴποτε νὰ προσβιβάσωσι τὰ πάντα πρὸς μίαν ἐκ τῶν προτέρων τεθειμένην ἀρχὴν ἢ δόξαν. Αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ ἑτερογενισταί, ἡ δὲ διὰ νὰ εἰμεθα ἀκριθέστεροι, ἐκεῖνοι οἵτινες σήμερον σκέπτονται ὅτι ὑπάρχει ἡ ὑπῆρξε κατὰ τινὰ περίοδον τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου ἀδιάληπτος τις μετάβασις ἀπὸ τῆς ἀνοργάνου ὕλης εἰς τὸν ζώντα ὀργανισμόν, ἐπωφελέθησαν ἐπιστημονικώτερον τῆς ἀποδείξεως τοῦ Pasteur καὶ ὑπεχώρησαν ἐπὶ ἐδάφους μᾶλλον δυσπολεμήτου. Ὑπεκατέστησαν δηλονότι εἰς τοὺς μικροοργανισμοὺς τοῦ Pouchet τὸ πρωτόπλασμα, ὕλην δηλ. ζῶσαν μὲν, ἐστερημένην ὅμως προφανοῦς ὀργανισμοῦ καὶ τὴν ὁποίαν θεωροῦσιν ὡς τὸ δυνατόν ἀποτέλεσμα τῆς αὐτομάτου μεταβολῆς ἀνοργάνου τινὸς οὐσίας, τεθειμένης ὑπὸ ἀναγκαιᾶς τινὰς συνθήκας. Βεβαίως καὶ ἡ τροποποίησις αὕτη δὲν πᾶν ὀλιγώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ὑπόθεσις, ἀλλὰ μήπως ἡ βλαστικὴ ὕλη, ἡ ζωικὴ ἢ πλαστικὴ δύναμις καὶ πᾶσα ἄλλη οἰαδήποτε ἀπρόσωπος σχέσις καὶ μεσολάβησις μεταξὺ τῆς ὕλης καὶ τῆς ζωῆς, σημαίνουνσι περισσύτερον ἐνώπιον τῆς ἐπιστήμης;

*
* *

Δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμὸν μιᾶς ψυχολογικῆς παρατηρήσεως, ἡ ἀφορισμοῦ, ἂν μοῦ ἐπιτρέπητε. Τὰ σπουδαιότερα πράγματα καὶ ζητήματα ἔχουσι πολὺ λάκεις μίαν τινὰ ἄποψιν, ἢ συνοδεύονται τυχαίως ὑπὸ τινος περιπτώσεως, ἡ ὁποία διαθέτει μὲν ἐπὶ τὸ ἀλγεινότερον τοὺς μᾶλλον τοῦ δέοντος εὐκισθήτους, παρέχει δὲ συνθηδέστερον τροφὴν εἰς τὸ σῶμα, τὴν γελωτοποιήσιν καὶ τὸν ἐκφυλισμὸν ἐκείνων. Ἡ περιώνυμος ἑξαφνα ἔρις αὕτη τῆς αὐτομάτου γενέσεως συνεδέθη ἀναποσπάστως μετὰ τῶν γνωστών... κονσερβῶν d'Appert. Ὁ Gay-Lussac, ἂν δὲν ἀπάτῳμαι, ὁ περιώνυμος χημικός, ἀπέδιδεν ἄλλοτε τὴν διατήρησιν τῶν διαφόρων ὀργανικῶν προϊόντων, κατὰ τὰ γνωστὰ συστήματα, εἰς τὴν ἑλλειψιν ὀξυγόνου. Ὁ Pasteur, ἐν πλήρει τῇ θέρμῃ τῆς περὶ αὐτομάτου γενέσεως πολεμικῆς, καὶ ὡς συμπέρασμα τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐργασιῶν του, ἀπέδωκε τὴν διατήρησιν ταύτην εἰς τὴν διὰ τῆς θερμότητος καταστροφὴν τῶν σπερμάτων καὶ εἰς τὴν παρκαλώσιν τῆς εἰσχωρήσεως αὐτῶν, ἐνεκα τῆς ἐρμητικῆς ἐπιπωματώσεως τῶν ἀγγείων.

Ἐχουν δίκαιον ἄρα γε ὅσοι συμβουλεύουν νὰ μὴ λαμβάνωμεν τόσον ἐπὶ τὸ τραγικώτερον ἔστω καὶ τὰ σπουδαιότερα πράγματα καὶ ζητήματα;

Ι. ΓΡ.